

Nr 145.

Av herr **Hult**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fattigvården m. m.

I proposition nr 135 föreslår Kungl. Maj:t riksdagen att antaga lag om fattigvården samt lag om pensionstillskott och sjukvårdsbidrag.

Med antagandet av ny lag om fattigvården avses att avhjälpa, såvitt möjligt är, de brister på fattigvårdens område, som länge gjort sig gällande och som därför under decennier varit föremål för statsmakternas oavlåtliga uppmärksamhet. Det föreliggande förslaget, som ju visserligen icke kan kallas på något sätt revolutionerande, utan i stället kan sägas i huvudsak bygga på det beståendes grund på förevarande område, torde emellertid i stort sett förtjäna det varmaste erkännande och anslutning i fråga om tillgodoseendet av de krav, som för närvarande göra sig gällande beträffande underhåll och vård av fattiga och nödlidande medmänniskor.

Men det är en annan för en mängd kommuner synnerligen viktig fråga, som man på goda grunder väntat skulle taga ett betydande steg mot sin lösning vid genomförandet av den stora fattigvårdsreformen, och det är frågan om den kommunala skattentjämnningen. Visserligen är det sant, att det föreliggande kungl. förslaget till ny fattigvårdslag innehåller en del bestämmelser, som avse att från primärkommunerna avlyfta en del av dem nu påvilande fattigvårdsbördor, som i stället läggas på staten och landstinget, men av någon vidare stor betydelse för skattentjämnning kommunerna emellan komma de i nämnda syfte föreslagna åtgärderna knappast att bliva. Denna viktiga fråga kommer under sådana förhållanden uppenbarligen att fortfarande stå öppen. Tager man så del av sakkunnigas utredning och förslag till reformering av vår kommunalskattelagstiftning, vilken utredning dess bättre nu föreligger och därför möjliggör ett överblickande av kommunalskatteproblemet i dess väsentliga omfattning, och därav finner, att förslaget i huvudsak går ut på att endast reglera skattskyldigheten kommunens beskattnings-

föremål emellan, så måste man fråga sig: när och på vilket sätt skall skatteutjämningen kommunerna emellan ordnas och statens i avvaktan på en utjämning av de kommunala skattebördorna provisoriskt lämnade bidrag till hårt skattetyngda kommuner komma att upphöra?

Ett övervägande av denna fråga är måhända påkallat före antagande av ny fattigvårdslag och övriga förslag, som öva något mera väsentligt inflytande på kommunens utgifter. Det förefaller nämligen vara påtagligt, att, om fattigvårdsutgifterna, som utgöra en av kommunens två huvudutgifter — den andra är som bekant utgiften för skolväsendet — nu sannolikt för lång tid framåt läses vid primärkommunen, varigenom i stort sett bibehålles hittills gällande anordning på ifrågavarande område, ett mycket viktigt tillfälle att verksamt befrämja frågan om utjämning av skattebördan kommunerna emellan fått gå obegagnat förbi. Så borde emellertid icke få bli fallet, varför jag håller före, att spörsmålet bör ägnas den uppmärksamhet det förtjänar.

Av vad jag redan sagt, torde framgå, att ett främjande av frågan om den kommunala skatteutjämningen bör kunna vinnas vid genomförande av ny fattigvårdslagstiftning genom att fördela fattigvårdsbördan på större områden. Man har härvid, synes det mig, att välja mellan tre vägar. Antingen blir hela riket ett fattigvårdssamhälle och staten övertar hela fattigvårdsbördan. En lösning av frågan efter denna linje lär av flere skäl vara fullkomligt utesluten, varför denna utväg redan från början bör lämnas ur räkningen. En andra möjlighet är att låta landstingsområdet utgöra ett enda fattigvårdssamhälle och ett tredje alternativ är att fortfarande låta de nuvarande primärkommunerna vara fattigvårdssamhällen men genom landstingets försorg årligen fördela utgifterna för fattigvården under gångna året så, att varje fattigvårdssamhälle får betala lika belopp per bevillingskrona. Vilken av dessa två sistnämnda vägar som bör väljas, kan kanske vid närmare påseende komma ungefär på ett ut; dock förefaller det, som om det förslag, som förordats av bland andra Västmanlands läns landsting och länsstyrelsen i nämnda län, nämligen att landstingsområdet får utgöra fattigvårdssamhälle, skulle ur flera synpunkter vara att föredraga, detta enligt min mening med hänsyn till organisation av inspektion och anläggningar för handhavandet av fattigvården, men under förutsättning att ändå bibehålla den nuvarande kommunala organisationen för det omedelbara handhavandet av fattigvårdsbestyret. Men även det tredje alternativet, som förordas av bland andra fattigvårdsstyrelsen och kommunalnämnden i Sundbyberg, torde förtjäna komma under övervägande. Genom fattigvårdsutgifternas fördelning mellan fattigvårdssamhällena inom landstingsområdet skulle ju

en verklig utjämning komma till stånd i ungefär samma utsträckning, som om landstingsområdet utgör fattigvårdssamhälle. Vid lösning av frågan efter denna linje torde det emellertid även bliva av praktiska hänsyn önskvärt, att inspektion och anläggningar för fattigvårdens handhavande i största möjliga utsträckning göras till en landstingets angelägenhet, ävensom att processer i fattigvårdsmål kommunerna emellan inom landstingsområdet såsom överflödiga förhindras genom regler och bestämmelser i lagen. En fördel med detta alternativ är, synes det mig, att skatteutjämningen kunde vinnas med bibehållande av den kommunala organisationen i huvudsak oförändrad.

Emellertid är det ju självklart, att alla med dessa frågor sammanhängande spörsmål böra sakkunnigt utredas, innan förslag till lagstiftning i ämnet i den riktning jag antytt kan framläggas för riksdagen, varför jag också anser mig böra hemställa om sådan utredning.

Åtskilliga mycket viktiga fördelar skulle onekligen vinnas medelst genomförande av lika beskattning för fattigvården inom landstingsområdet. Jag skall inskränka mig till att peka på endast två och syftar då på inspektionen och fattigvårdsprocessen.

Beträffande inspektionen vågar jag uttala den farhågan, att, om riksdagen går med på det kungl. förslaget om statens inspektion över fattigvården i riket, detta förr eller senare kommer att medföra inrättandet av ännu ett nytt ämbetsverk av så småningom betydande omfattning, förmodligen också med ett byråkratiskt handhavande av fattigvårdsärendena. Ingen borde väl med skäl kunna påstå, att av landstinget anordnad inspektion, med instruktion fastställd av exempelvis Kungl. Maj:t, i verkligheten blir mindre effektiv vid fullgörande av sin huvudsakliga uppgift, nämligen övervakandet av fattigvårdens handhavande ute i bygderna, ej heller mindre lämplig för avlämnande av de uppgifter angående fattigvården, som kunna vara av intresse för statistiken. Är så fallet, borde man undvika en anordning, som kan medföra antydda konsekvenser.

Vad åter angår fattigvårdsprocessen, så vore fattigvårdssamhällellens nedbringande till ett antal av omkring 30 från omkring 2,500 av en så genomgripande betydelse för ett lättande av länsstyrelsernas och kungl. kammarrättens arbetsbörda, att redan detta skäl borde vara tillräckligt talande för en sådan lösning av fattigvårdsreformen, som tillgodoser även detta synnerligen viktiga intresse. De flesta myndigheter med erfarenhet på området hava också i sina yttranden över förslaget till lösandet av fattigvårdsfrågan starkt betonat nödvändigheten av en sådan lösning.

Men även ute bland folket gör sig den meningen allt mer gällande, att det hittills florerande processandet grannkommuner emellan om dessa fattiga människor är en motbjudande och ovärdig företeelse av det slag, som det borde vara på tiden att göra ett slut på. Det bör emellertid erkännas, att genom föreslagna bestämmelser om hemortsrätten fattigvårdsprocessernas antal borde komma att förminskas, men det bör också bemärkas, att med kommunernas kostnadsfria processrätt det är synnerligen vanskligt att avgöra i huru stor utsträckning. Skall processandet även i fullkomligt klara saker fortsättas härefter, såsom hittills i en mängd fall ägt rum, så torde förhoppningarna om en kraftig nedgång i fattigvårdsprocessernas antal genom de bestämmelser, som i detta syfte föreslagits i den kungl. propositionen, komma att gäckas.

En radikal åtgärd, som reducerar fattigvårdsprocessernas antal till ett minsta möjliga minimum och som på samma gång tillgodoser även andra viktiga intressen, är därför ur ovan angivna synpunkter synnerligen önskvärd.

Ännu ett skäl för ett övervägande av åtgärder mot det myckna processandet om de fattiga ber jag att få erinra om. Efter fögderiförvaltningens omorganisation utgår viss ersättning för verkställd utredning i fattigvårdsfall. Då det lär blivit mer och mer allmänt, att länsstyrelserna förordna om sådan utredning, innan målen företagas till avgörande, är det uppenbart, att de kostnader, som drabba statsverket härför, komma att uppgå till icke obetydliga belopp.

Slutligen ber jag få framhålla, att jag skulle mycket beklaga, om fattigvårdsreformens genomförande skulle för någon längre tid fördröjas genom det förnyade övervägande av frågan, jag ifrågasätter. Det är emellertid min bestämda övertygelse, att något längre uppskov ingalunda kan behöva förutsättas, särskilt med hänsyn till att de spörsmål, jag nu bringat på tal, redan äro ganska ingående behandlade i det utredningsmateriel i frågan, som föreligger. Jag har därför ansett mig böra erinra om vad jag för min ringa del finner böra iakttagas vid det slutliga genomförandet av denna för land och folk så utomordentligt viktiga fråga för tillgodoseendet av alla de intressen, som böra och kunna tillgodoses, samt påyrka ett förnyat övervägande i de delar jag antytt.

På grund av vad jag sålunda anfört, hemställes,

att riksdagen, med avslag på Kungl. Maj:ts proposition, nr 135, med förslag till lag om fattigvården m. m., måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa,

det täcktes Kungl. Maj:t låta verkställa ytterligare utredning av fattigvårdsfrågan i det syfte, som här ovan angivits, samt att därefter för riksdagen framlägga nytt förslag till frågans lösning.

Stockholm den 22 mars 1918.

Adam Hult.
